

KALATALOUSALUEILLE, OIKEUSMINISTERIÖN JA KALATALOUDEN KESKUSLIITON TULKINTA SAAMEN KIELILAIN SOVELTAMISESTA KALATALOUSALUEIDEN TOIMINNASSA

Kalatalousalue on julkisoikeudellinen yhdistys, jonka on toiminnassaan noudatettava saamen kielilakia, kun se hoitaa julkista hallintotehtävää saamelaisten kotiseutualueella.

Mikä on julkinen hallintotehtävä? Kalatalousalueen 24 §:ssä luetellut tehtävät ovat kaikki julkisia hallintotehtäviä lukuun ottamatta vesialueen omistajien kalatalousalueelle siirtämiä tehtäviä (HE 192/2014 vp. s. 47).

Mikä on saamelaisten kotiseutualue? Laki saamelaiskäräjistä 1995/974 4 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta.

1. SAAMEN KIELILAIN SOVELTAMINEN KALATALOUSALUEISIIN

Kalastuslain (379/2015) 29 §:n mukaan kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön on hoitaessaan julkista hallintotehtävää noudatettava saamen kielilakia (1086/2003). Kalatalousalueen toimihenkilön tai toimielimen jäsenen kielilain mukaiset velvoitteet määräytyvät kalatalousalueen kielellisen aseman kautta, koska saamen kielilain lähtökohtana on viranomaisten, eikä yksittäisten toimihenkilöiden velvollisuus noudattaa saamen kielilakia.

Saamen kielilakia koskevan hallituksen esityksen 46/2003 vp. s. 25 mukaan ”Kielellisen palvelun taso ei saisi laskea sen vuoksi, että julkinen valta antaa tehtäviään muiden hoidettaviksi.”

2. KALATALOUSALUEIDEN KIELELLINEN ASEMA

Oikeusministeriön ja Kalatalouden Keskusliiton näkemys on se, että kalatalousalue on saamen kielilain 18 §:ssä tarkoitettu yksityinen, jolle on lailla säädetty julkisia hallintotehtäviä ja kalatalousalueita koskee sen hoitaessa tätä tehtävää saamelaisten kotiseutualueella, mitä saamen kielilaissa säädetään viranomaisesta.

Toisin sanoen, saamen kielilakia noudatetaan silloin, kun julkista hallintotehtävää hoidetaan saamelaisten kotiseutualueella (pykälän sanamuodon mukaisesti soveltaminen ei koskisi sellaisia kalatalousalueen julkisia hallintotehtäviä, jotka liittyisivät ainoastaan kotiseutualueen ulkopuoliseen osioon). Kalatalousalue rinnastetaan saamen kielilain mukaan määritelmällisesti laissa tarkoitettuun viranomaiseen.

3. SAAMEN KIELILAIN SOVELTAMISESTA TARKEMMIN

Saamen kielilain 4 §:n 1 ja 2 momentin mukaan: ”Saamelaisella on oikeus omassa asiassa tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää tässä laissa tarkoitettussa viranomaisessa saamen kieltä. Viranomaisen ei saa rajoittaa tai kieltäytyä toteuttamasta tässä laissa säänneltyjä kielellisiä oikeuksia sillä perusteella, että saamalainen osaa myös muuta kieltä, kuten suomea tai ruotsia.”

Mitä tämä tarkoittaa:

-Kun kalatalousalue hoitaa julkista hallintotehtävää saamelaisten kotiseutualueella, on saamelaisella oikeus tällaisessa asiassa käyttää kalatalousalueella saamen kieltä omassa asiassaan, tai asiassa jossa häntä kuullaan

3.1.1 TIEDOTTAMISESTA SAAMEN KIELELLÄ YLEISESTI

Kalatalousalueen on yleisölle suunnatussa tiedottamisessa käytettävä myös saamen kieltä, kun kyse on julkiseen hallintotehtävään liittyvästä tiedottamisesta ja sen hoitamisesta saamelaisten kotiseutualueella. Kalatalousalueen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet ja yleisön käytettäviksi tarkoitettut lomakkeet täyttöohjeineen on tällöin laadittava ja annettava myös saamen kielellä.

Tämä koskee kaikkea tiedottamista tiedotusvälineestä tai -kanavasta riippumatta. Esimerkiksi Facebookissa ja Instagramissa sekä kalatalousalueen verkkosivuilla tapahtuva viestintä kalatalousalueen toiminnasta on tapahduttava saamen kielellä silloin, kun kyse on julkisen hallintotehtävän hoitamisesta saamelaisten kotiseutualueella.

3.1.1 KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMA

Käyttö- ja hoitosuunnitelma on kalatalousalueeseen kuuluvien henkilöiden kannalta niin keskeinen asiakirja, joka sisältää yksilön kannalta oleellisia tietoja, että siitä tulee tiedottaa kalatalousalueella myös saamen kielellä. Edellytyksenä on, että kalatalousalue toimii saamelaisten kotiseutualueella.

Laki ei suoraan velvoita suunnitelman kääntämiseen sellaisenaan, vaan kalatalousalue voi tiedottaa siitä myös toisessa muodossa, esimerkiksi toisenlaisessa esitteessä kuin toisella kielellä, tai suppeammassa mittakaavassa, esimerkiksi lyhyemmässä muodossa. Kalatalousalueen vastuulla on kuitenkin huolehtia siitä, että saamenkieliseen väestöryhmään kuuluvat saavat oleellisen tiedon omalla kielellään käyttö- ja hoitosuunnitelmasta.

3.1.2 KOKOUSASIAKIRJAT

Saamen kielilaki ei velvoita kalatalousaluetta laatimaan kaikkia kokousasiakirjoja saamen kielellä. Kalatalousalueen on kuitenkin huomioitava saamen kielilain 20 §:n säädökset. Jos hallintoasiassa päätös, pöytäkirja tai muu asiakirja on laadittu suomen tai ruotsin kielellä, on viranomaisen annettava saamelaiselle asianosaiselle pyynnöstä maksuton virallinen saamenkielinen käännös näistä asiakirjoista siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan, paitsi jos kysymyksessä on asian ratkaisuun ilmeisesti vaikuttamaton asiakirja. Käännös on liitettävä toimituskirjaan tai muuhun asiakirjaan.

4. LOPUKSI

Saamen kielilain tulkinta ei ole yksiselitteistä. Edellä on pyritty yhdessä oikeusministeriön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta laatimaan yleiset suuntaviivat kalatalousalueille saamen kielilain noudattamiseksi. Kalatalousalueen on kiinnitettävä huomioita siihen, mitä saamen kielilaki sanoo viranomaisesta, kun se hoitaa julkista hallintotehtävää saamelaisten kotiseutualueella. Yleisesti todetaan vielä, että mikään ei estä antamasta mahdollisuuksien mukaan parempaa kielellistä palvelua saamenkielisille henkilöille.